

naam **Lubbert van Dellen**
leeftijd **48 jaar**
functies **marktdirecteur agro en senior bedrijfsadviseur Flynth**
nevenfuncties **secretaris Mesdag-Zuivelfonds, voorzitter raad van commissarissen Transcare, voorzitter raad van toezicht stichting Arlanta**
vorige functies **diverse adviseurs- en managementfuncties bij Accon AVM**
opleiding **bedrijfskunde en veehouderij van Hall Instituut, bedrijfskunde Wageningen UR, postdoctoraal bedrijfskunde TIAS School for business and society en diverse fiscale en juridische studies**

‘Vanaf 300 meter van een stal komt driekwart van de neergeslagen stikstof van verkeer en industrie en slechts een kwart van de veehouderij’

‘Veehouders kunnen het niet alleen oplossen’

Beleidsmakers die denken het stikstofprobleem op te lossen met een piekbelastersaanpak, moeten zich achter de oren krabben. ‘We moeten van depositiebeleid naar emissiebeleid en ook andere sectoren moeten aan de bak’, stelt Lubbert van Dellen.

TEKST WICHERT KOOPMAN

Half september kwamen de lang verwachte resultaten naar buiten van een onderzoek van de Universiteit van Amsterdam (UvA) naar de verspreiding van ammoniak vanuit melkveestallen. Opdrachtgever en financier van dit onderzoek was het Mesdag-Zuivelfonds (zie kader op pagina 18). De uitkomsten werpen een nieuw licht op de effectiviteit van het stikstofbeleid van de Nederlandse overheid. De publicatie deed in de media dan ook het nodige stof opwaaien. Een week of vier na publicatie, als het stof wat is neergedaald, beschouwt Lubbert van Dellen in zijn functie als secretaris van het Mesdagfonds de impact van de conclusies. ‘Ik hoop dat dit onderzoek duidelijk maakt dat het stikstofprobleem niet simpelweg is op te lossen met het uitkopen van boeren bij natuurgebieden’, stelt hij.

Wat hield het onderzoek van de UvA precies in?

‘De onderzoekers hebben met vijf verschillende meetmethoden rondom twee melkveebedrijven de depositie, de neerslag, van stikstof gemeten. Ze deden dit op vier verschillende afstanden en in vier windrichtingen van de stal om te kunnen bepalen hoe de stikstof uit ammoniak zich verspreidt.’

Wat leverde dit onderzoek voor nieuwe inzichten op?

‘Uit de metingen blijkt dat slechts 10 procent van de stikstof die in de vorm van ammoniak vanuit een stal wordt verspreid, neerslaat binnen een straal van 500 meter van de stal. En daarvan slaat het overgrote deel neer binnen een straal van 200 meter

van de stal. Dit betekent dat 90 procent van de stikstof die in de vorm van ammoniak de lucht in gaat, terechtkomt in de zogenaamde “stikstofdeken” op grote hoogte. Anders gezegd: de stikstofdepositie op meer dan 500 meter van een stal is niet meer te herleiden naar deze specifieke stal.’

Wat betekent dit inzicht voor het huidige piekbelasterbeleid?

‘De resultaten van dit onderzoek maken duidelijk dat het uitkopen van piekbelasters op meer dan 500 meter van een natuurgebied maar een heel klein beetje helpt om de stikstofdepositie op dit specifieke natuurgebied te beperken. In feite is het uitkopen van ieder veehouderijbedrijf even effectief. Recent voerde de Wageningse hoogleraar Wim de Vries op verzoek van de NOS ook berekeningen uit aan de effectiviteit van het piekbelasterbeleid. Ook hij komt tot de conclusie dat het uitkopen van piekbelasters maar een zeer bescheiden bijdrage levert aan vermindering van de stikstofdepositie op de natuur.’

Het uitkopen van piekbelasters is dus weinig effectief. Hoe zou het anders moeten?

‘Vrijwillige stoppersregelingen zouden voor alle veehouders open moeten staan en niet uitsluitend voor bedrijven die zijn aangemerkt als piekbelaster. In mijn werk voor Flynth kom ik piekbelasters tegen die er niet over piekeren om te stoppen. Maar ook veehouders die willen stoppen maar niet in aanmerking komen voor de regelingen. Daar laat de overheid kansen liggen.’
‘Daarbij laat dit onderzoek, net als dat van

professor De Vries, zien dat je veehouders niet kunt afrekenen op de stikstofdepositie op een specifiek natuurgebied. Daar heeft een individuele boer nauwelijks invloed op. Waar veehouders wel invloed op hebben is de emissie van ammoniak. Het beleid zou dus veel meer gericht moeten zijn op vermindering van de ammoniakemissie door alle bedrijven. We moeten dus van depositiebeleid naar emissiebeleid.’

Wat houdt de omslag van depositiebeleid naar emissiebeleid in?

‘Bedrijven uitkopen helpt om de stikstofemissie te verlagen, maar het kost de Nederlandse Staat veel geld. Dit geld zou effectiever besteed kunnen worden door het in te zetten voor het financieren van emissie beperkende maatregelen door alle veehouders. Dan kun je bijvoorbeeld denken aan rantsoenaanpassingen, middelen toevoegen aan mest en voer, mest verdund met water en onder gunstige weersomstandigheden uitrijden, maar ook monomestvergiftiging.’

‘Deze laatste maatregel is ook nog eens zeer effectief voor het reduceren van de uitstoot van methaan. Erkende emissie beperkende maatregelen zouden een plaats moeten krijgen op de lijst Regeling Ammoniak en Veehouderij, de RAV, om door veehouders als geborgd instrument ingezet te kunnen worden. Op dit moment staan op deze lijst alleen nog maar het Koetoelet van Hanskamp en de systemen van Lely en JOZ. Daarmee zijn de mogelijkheden voor veehouders om te investeren in geborgde maatregelen nu zeer beperkt.’

Zijn deze nieuwe inzichten in verspreiding van stikstof goed nieuws of slecht nieuws voor de veehouderij?

‘Ik denk dat de uitkomsten van dit onderzoek goed nieuws zijn, mits deze leiden tot aanpassing van beleid. De bijdrage van een specifiek bedrijf aan de depositie op een specifiek natuurgebied op een afstand van meer dan 500 meter is niet te berekenen. Dat inzicht maakt ingewikkelde rekensommen overbodig. Ieder bedrijf dat stopt of op een andere manier stikstof reduceert, levert eenzelfde bijdrage aan het dunner maken van de stikstofdeken. Het verlenen van

‘Piekbelasters uitkopen beperkt maar een heel klein beetje de depositie op een natuurgebied’

vergunningen, maar bijvoorbeeld ook het legaliseren van PAS-melders, wordt hierdoor minder complex.’

Sommigen lazen in de resultaten van het UvA-onderzoek vooral de bevestiging dat het stikstofmodel, dat de basis vormt voor het overheidsbeleid, klopt. Hadden zij niet goed gelezen?

‘Deze conclusie is op zich juist. Maar er moeten wel een paar kanttekeningen bij worden gemaakt. De eerste is dat onderzoekers van het RIVM, de beheerder van het stikstofmodel, in de begeleidingsgroep van dit onderzoek zaten. In de loop van dit onderzoek is het model al aangepast. De tweede kanttekening is dat onze kritiek niet is dat het model niet klopt. Onze kritiek is dat het beleid niet aansluit bij het model. Overigens zagen we dat enkele da-

gen later in reacties in de pers wel de belangrijkste conclusies naar voren kwamen. De stikstofproblematiek is ingewikkeld. Soms duurt het even voor het kwartje valt.’

In het onderzoek is ook gekeken naar de bijdrage van ammoniak uit de veehouderij aan de totale stikstofdepositie. Wat voor inzicht heeft dit onderdeel van het onderzoek opgeleverd?

‘De onderzoekers konden aan de hand van verschillende vormen van stikstof in de depositie vaststellen of de stikstof afkomstig was van ammoniak uit de veehouderij of van stikstofoxiden uit verkeer en industrie. Ze zagen dat dicht bij de stal driekwart van de neergeslagen stikstof uit ammoniak kwam en een kwart uit stikstofoxiden. Vanaf 300 meter van de stal draaide deze bijdrage om. Daar had driekwart van de

neergeslagen stikstof verkeer en industrie als bron en een kwart de veehouderij.’

Wat betekenen deze uitkomsten?

‘Deze uitkomsten laten duidelijk zien dat de veehouderij het probleem niet alleen op kan lossen. Ook andere sectoren zullen vol aan de bak moeten om de stikstofdepositie op natuurgebieden te verminderen. Wat ons betreft is het dan gelijke monniken, gelijke kappen. Als verkeer en industrie de ruimte krijgen om emissies te verlagen via innovatie in plaats van krimp, dan zal ook de veehouderij die ruimte moeten krijgen.’

Het onderzoek van de UvA is nog niet gepubliceerd in wetenschappelijke tijdschriften. Bestaat het risico dat het nog onderuit wordt gehaald?

‘Dat lijkt me zeer onwaarschijnlijk, hooguit komen er extra inzichten bij. De gebruikte meettechniek en onderzoeksmethode worden in de wetenschappelijke wereld erkend en als betrouwbaar beoordeeld. Ook over de belangrijkste conclusies bestaat brede wetenschappelijke overeenstemming.’

Als je gelijk hebt, betekent dat nog niet dat je ook gelijk krijgt. Wekt het Mesdagfonds geen valse hoop door te veronderstellen dat dit onderzoek het stikstofbeleid zal doen kantelen?

‘Radicaal het beleid omgooien zal een demissionair minister niet meer doen. Maar in een recente Kamerbrief lees ik wel hints die er voorzichtig op wijzen dat ook minister Van der Wal en haar ambtenaren zien dat aanpassingen in het stikstofbeleid nodig zijn, zoals de omslag naar emissiebeleid. Het stikstoftransitiefonds van 24 miljard is door de Eerste Kamer controversieel verklaard en daarmee ook nog niet wettelijk vastgelegd. Een nieuw kabinet zal beter op het geld moeten passen en daarmee kritischer moeten kijken naar de effectiviteit van bestedingen. Na de verkiezingen zou er wel eens een heel andere wind kunnen gaan waaien. Het stikstofonderzoek van de UvA is drie jaar geleden al gestart en de presentatie van de conclusies was al lang van tevoren gepland. Maar met de verkiezingen in aantocht komt deze publicatie wel precies op het juiste moment.’

Mesdagfonds beheert kwaliteitsgelden van de zuivel

Lubbert van Dellen is op persoonlijke titel secretaris van het Mesdag-Zuivelfonds. De overige drie bestuursleden van dit fonds zijn melkveehouders. Het fonds is vernoemd naar de invloedrijke Friese zuivelconsulent Johan-

nes Mesdag en beheert een vermogen dat in het verleden is opgebouwd uit boetes voor overtredingen van kwaliteitsregels. Het Mesdagfonds investeert dit geld in onderzoek ten bate van de melkveehouderij, zoals het stik-

stofonderzoek van de UvA. Er wordt al tientallen jaren geen geld meer ingelegd en het resterende vermogen in het fonds is beperkt. Meer informatie over het Mesdag-Zuivelfonds is te vinden op www.mesdag-fonds.nl.